
VOJENSKÁ NORMOTVORBA

VOJENSKÉ DOKTRÍNY

BOHUMIL KOSTREC - JAROSLAV NIŽŇANSKÝ

NIŽŇANSKÝ, J.– KOSTREC, B.: Military norm-formation. Military doctrines. *Vojenská história*, 4, 14, 2010, pp. 136–146, Bratislava.

The authors in the introduction focus on the character and the importance of the military doctrine. They claim that military doctrine is written as a draft for the comprehension of the issue, meanwhile it is a system of instructions how to solve it. Military doctrines at their higher level determine the philosophy (conception) and the rules of the approach to military operations. The task of the type of doctrines is to define the fundamentals for the comprehension of the usage of armed forces as a system and provide the platforms for its practical application – the usage of armed forces in life. Military doctrines at their lower level describe procedures of the branches and departments of Armed Forces parts and the ways of military activities and tactical tasks. Military norms. Slovakia. Contemporary.

Vojenská doktrína je základom myslenia, ktoré rozvíja aliančnú a národnú obrannú politiku výstavby a použitia ozbrojených síl. Má svoj základ v histórii, v analýzach a skúsenostiach z vojenských ťažení, bojových stretov, reflektujúc pritom poznatky jednotlivých odborov vojenskej vedy. Platnosť svojich ustanovení vyvodzuje zo skúseností nadobudnutých v operáciách. Z toho vyplýva, že vojenskú doktrínu je možné považovať za ustálenú, ale nie za nemennú. Vyvíja sa ako reakcia na zmeny v politickej a strategickej situácii, ako výsledok konkrétnych skúseností, nových technológií a ovplyvňuje cestu zdokonaľovania a vývoja konkrétnych plánov a politiky. Predurčuje organizáciu a výcvik ozbrojených síl a rovnako aj druhy obstarávanej výzbroje. Vojenská doktrína je nástroj, ktorý pomáha veliteľovi a jeho štábu kvalifikovane plánovať a riadiť konkrétnu činnosť, avšak nebráni slobode jeho rozhodovania a konania v rámci zásad stanovených vojenskou doktrínou.

Vojenská doktrína je písaná ako podklad na porozumenie problému a zároveň ako sústava inštrukcií ako ho riešiť. Vojenské doktríny na vyšších úrovniach nastoľujú filozofiu (konceptiu) a zásady prístupu k vojenským operáciám. Úlohou tohto druhu doktrín je vymedziť základ pre pochopenie použitia ozbrojených síl ako systému a zároveň poskytnúť východiská pre praktickú aplikáciu – použitie ozbrojených síl v praxi. Vojenské doktríny na nižších úrovniach opisujú postupy súčastí a zložiek ozbrojených síl a spôsoby vykonania vojenských aktivít a taktických úloh.

Vojenská doktrína je definovaná ako súbor základných zásad, ktorými sa riadi činnosť

ozbrojených síl pri plnení stanovených cieľov. V praxi sa pri ich výbere vyžaduje uvážlivé konanie, ale ich dodržanie je záväzné.

Tvorba, príprava, spracovanie a aktualizácia doktrín OS SR je proces cielavedome a systematicky riadený. Vychádza z metodických pokynov a nariadenia náčelníka Generálneho štábu OS SR, ktoré aplikujú spojeneckú publikáciu AAP-47 – ALLIED JOINT DOCTRINE DEVELOPMENT do našich podmienok.

Hierarchia, zoznam a obsah všetkých vojenských doktrín v ozbrojených silách je zverejnený na intranete OdVCD ŠBo GŠ OS SR (URL adresa: <http://j7.mil.sk>, sekcia Doktríny). Schválené vojenské doktríny spolu tvoria obsahovo a hierarchicky prepojený systém. Vývoj všetkých doktrín prebiehal a prebieha v súlade so schválenými rozhodnutiami, nariadeniami, plánmi, harmonogramami (napr. edičný plán), stanovenými pravidlami a procedúrami. Týka sa to predovšetkým stanovenia časových relácií vypracovania nových vojenských doktrín a ich novelizácie. V tomto smere sú určené zodpovednosti za vypracovanie vojenských doktrín riadiacich funkcionárov: náčelníkov štábov/samostatných odborov GŠ OS SR, veliteľa pozemných síl, veliteľa vzdušných síl a veliteľa síl výcviku a podpory. Títo funkcionári tiež participujú na praktickom overovaní vojenských doktrín v priebehu cvičení a operácií, kde sa preveria všetky ich kľúčové prvky, funkčnosť každej doktríny a oprávnenosť jej zakotvenia v celej sústave vojenských doktrín z pohľadu orgánov zabezpečujúcich prípravu a vedenie vojenských operácií a cvičení i z hľadiska bezprostredných užívateľov. Ide tu o posudzovanie a hodnotenie zvládnutia vojenských doktrín v praxi. Treba však dodať, že etapa vyhodnocovania zvládnutia a používania vojenskej doktríny sa začína až po jej distribúcii.

Riadiaci funkcionári vytvárajú podmienky pre činnosť orgánov pôsobiacich v procese vypracovávania a vyhodnotenia doktrín, vysielajú svojich príslušníkov do spracovateľských skupín, určujú správcu štandardizačného dokumentu, dbajú o vecnosť vznášaných pripomienok, komentárov, návrhov a odporúčaní v pripomienkovom konaní, aby doktríny nižšej hierarchickej úrovne vychádzali z ustanovení doktrín vyššej hierarchickej úrovne, tzn. zo spoločných spojeneckých doktrín a z našej vrcholovej vojenskej doktríny.

VPLYV DÔLEŽITÝCH PRVKOV PROSTREDIA NA TVORBU VOJENSKÝCH DOKTRÍN

Rok 2009 bol v ozbrojených silách Slovenskej republiky rokom zmien v štruktúrach a s nimi súvisiacich zmien v pôsobení a činnosti jednotlivých súčastí ozbrojených síl (tvorba nových súčastí, rušenie existujúcich, presun celých, resp. častí kompetencií), ako aj personálneho obsadenia na tabuľkových pozíciách profesionálnych vojakov a civilných zamestnancov (rušenie funkcií, vytváranie nových, odchody).

To sa, samozrejme, odrazilo aj v štruktúre odborných pracovísk, ktoré sa spracovávaním štandardizačných dokumentov aliancie (štandardizačných dohôd, spojeneckých publikácií), ich implementáciou a tvorbou vojenských doktrín zaoberajú. Samostatný odbor analýz, doktrín, predpisov a štandardov GŠ OS SR (J-7) bol podriadený pod štáb pre operácie GŠ OS SR a premenovaný na odbor výcviku, cvičení a doktrín (J-7) ŠBo GŠ OS SR. K pôvodným dvom oddeleniam pribudli dve ďalšie (oddelenie výcviku a oddelenie cvičení). Odborné pracovisko oddelenie analýz, doktrín a koncepcií bolo premenované na oddelenie analýz a doktrín a z pôvodného počtu 6 pracovných miest bolo jedno zrušené. Plány na rozšírenie oddelenia v súvislosti s požiadavkou na zabezpečovanie legislatívno-technického a redakčného (terminologického, jazykového a formálneho) posúdenia spracovávaných a vydávaných vojenských doktrín tak neboli realizované.

Analýzou súčasného stavu správcovstva a práce so spojeneckými publikáciami zoskupenými v hierarchii AJDH (Allied Joint Doctrine Hierarchy) a novovzniknutými organizačnými štruktúrami GŠ OS SR možno konštatovať, že sa narušila kontinuita, ktorá tu existovala. Viacero spojeneckých publikácií (prípadne štandardizačných dohôd) bolo posudzovaných, prijímaných a následne spracovávaných (ich implementácia) v zložkách, ktoré sa v súčasnej organizačnej štruktúre už nenachádzajú. Činnosť týchto zložiek bola rozdelená medzi niektoré iné, bola upravená, či skôr zredukovaná, prípadne došlo k ich zrušeniu bez náhrady. Pritom však nebolo delegované portfólio spracovania spojeneckých publikácií a ich implementácie v uvedenej odbornosti na inú súčasť generálneho štábu alebo ozbrojených síl. Najvypuklejšie to vidieť na množine spojeneckých publikácií v skupine AJP-3 a AJP-3.X, z ktorej určitá časť bola v gescii bývalého štábu pre riadenie operácií GŠ OS SR (J-3) a jeho odborov, či oddelení, pričom tieto už neexistujú (napr. pre AJP-3 to bol OdKTP ŠbRO, pre AJP-3.4.1 zase OPOKN ŠbRO a pod., ďalej došlo k zrušeniu oddelenia CIMIC a PSY-OPS bez náhrady, ktorého činnosť sa dotýkala aj doktrinálnej tvorby v uvedených oblastiach a iné). Zároveň existuje celý rad spojeneckých publikácií, ktorých správcovstvo a spracovanie implementačných dokumentov nebolo vôbec určené (napr. AJP-3.4, AJP-3.4.2, AJP-3.5, AJP-3.9, atď.).

Organizačné zmeny sa premietli aj do zvýšeného počtu odchodov, najmä profesionálnych vojakov, do zálohy. Po ich odchode nie vždy sú tieto funkcie obsadené, respektíve dochádza na nich k častému striedaniu profesionálnych vojakov, bez perspektívy obsadenia takéhoto miesta odborníkom s potrebnou kvalifikáciou, poznatkami a skúsenosťami (najmä z pôsobenia v zahraničí). Príkladom môže byť funkcia náčelníka oddelenia analýz a doktrín, ktorý je zároveň delegátom zastupujúcim Slovenskú republiku v pracovnej skupine Allied Joint Operations Doctrine Working Group (WG AJOD). Počas roka 2009 sa v tejto funkcii vystriedali 3 profesionálni vojaci v hodnosti podplukovníka.

Obdobná situácia nastala aj na veliteľstvách síl. Odbory tvorby doktrín, predpisov a štandardov jednotlivých síl boli zredukované a vznikli z nich oddelenia tvorby doktrín, predpisov a štandardov s nižšími počtami pracovných pozícií. To vyvolalo – z dôvodu nutnosti zabezpečiť plnenie úloh – potrebu zrušiť užšiu špecializáciu zamestnancov zameranú buď na spracovávanie spojeneckých publikácií, ich implementáciu a tvorbu vojenských doktrín na jednej strane, vojenských predpisov a služobných pomôcok na strane druhej a ich „zuniverzálne“.

Vyššie uvedené zásahy majú priamy dopad na oblasť spracovávania štandardizačných dokumentov a ich implementačných dokumentov – najmä tvorbu vojenských doktrín. Je nutné si uvedomiť, že ide o prácu tvorivú, autorskú, často aj kolektívnu, pri ktorej – vzhľadom na dosah výstupu – musí byť vyžadovaná kvalita. Prerozdelenie objemu požadovaných a nevyhnutných činností a úkonov medzi menší počet zamestnancov sa tak môže premietnuť do troch možností: buď do zníženej kvality výstupu, čo je v priamom rozpore s konštatovaním uvedenom v prechádzajúcej vete, resp. prejaviť sa znížením počtu spracovávaných štandardizačných dokumentov, vojenských doktrín a tiež predĺžením termínov a času vyčleneného na ich spracovanie. Z uvedeného výberu sa ako najvhodnejší variant ukázalo zníženie počtu spracovávaných implementačných dokumentov so zachovaním požadovanej kvality a času ich spracovania, a tak sa k celej veci aj pristupuje.

Ani v uplynulom roku sa nepodarilo odstrániť najväčší problém, ktorý v oblasti implementácie štandardizačných dokumentov aliancie už dlhšie pretrváva. Je ním uplatňovanie v súčasnosti už nevyhovujúceho znenia zákona č. 11/2004 Z. z. o obrannej štandardizácii, kodifikácii a štátnom overovaní kvality výrobkov a služieb na účely obrany, ktoré sa týka

implementácie. Ako sa uvádza v § 2 ods. (6) písm. a) tohto zákona „implementácia je plnenie záväzkov, ktoré sú špecifikované v štandardizačnom dokumente aliancie, formou prevzatia štandardizačného dokumentu aliancie do sústavy slovenských obranných štandardov alebo do vnútorných predpisov Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) v rozsahu určenom pri prijatí štandardizačného dokumentu aliancie Slovenskou republikou“.

Problém spočíva v tom, že v žiadnom vnútornom predpise Ministerstva obrany SR nie je definovaná vojenská doktrína (tá je definovaná až v Metodických pokynoch vývoja, vypracovania a novelizácie spoločných vojenských doktrín a vojenských doktrín v ozbrojených silách Slovenskej republiky – tento dokument však nie je vnútorným predpisom Ministerstva obrany SR a nemôže stanoviť vojenskú doktrínu ako vhodný implementačný dokument). Tým de facto nie je možné štandardizačný dokument – v našom prípade spojeneckú publikáciu, ktorá nesie názov doktrína – implementovať do dokumentu, ktorý by bol vojenskou doktrínou. Ak nechceme prijať odporúčania o implementácii štandardizačného dokumentu do vojenských predpisov alebo smerníc ministerstva (obe formy dokumentov by museli byť schvaľované ako interné normatívne akty z úrovne ministra obrany SR, spracovávané v zmysle Smerníc č. 6/2007 o interných normatívnych aktoch – okruh pripomienkujúcich, formálne úpravy, atď.), pretože ide o činnosť ozbrojených síl, musíme sa poohliadnuť po inom riešení.

Tento problém sa dá, pre naše potreby vyhovujúco, riešiť dvomi spôsobmi: zmenou zákona (konkrétne vypustením stanovenia spôsobu implementácie uvedeného v citovanej časti zákona – podobne ako je to v českom zákone, kde nie je striktno stanovená forma implementácie) alebo úpravou zodpovedajúcich vnútorných predpisov MO SR. Čo sa týka prvého spôsobu, bolo by to ideálne, ale odhadovaný horizont takejto zmeny sa pohybuje rádovo v mesiacoch, prípadne v dobe prevyšujúcej rok. K riešeniu tohto problému druhým spôsobom, zmenou vnútorných predpisov MO SR (konkrétne Smerníc MO SR č. 6/2007 o interných normatívnych aktoch, prípadne aj Smerníc č. 31/2007 o obrannej štandardizácii), sa uskutočnilo viacero rokovaní na rôznych úrovniach za účasti zástupcov organizačného odboru MO SR, ÚPS MO SR, ÚOŠKŠOK, OdADPaŠ (v súčasnosti OdVCD) a veliteľstiev síl. Na žiadnom z týchto rokovaní sa však k definitívnemu vyriešeniu problému nedospelo.

V dňoch 25. a 26. novembra 2009 sa v AOS v Liptovskom Mikuláši konala konferencia venovaná problematike obrannej štandardizácie, kodifikácie a štátneho overovania kvality. V prvom diskusnom paneli konferencie, ktorý sa zaoberal štandardizáciou, bol tento problém znovu identifikovaný a rozanalyzovaný. V záverečnej rozprave bol návrh na jeho riešenie zahrnutý do výstupného materiálu z konferencie. Žiaľ, i napriek podniknutým krokom, riešenie uvedeného problému sa v roku 2010 nepohlo a nedoviedlo do úspešného konca. V súčasnosti však je možné konštatovať, že ratifikáciou a očakávanou promulgáciou (vyhlásením) spojeneckej publikácie AAP-3 musí dôjsť k otvoreniu vyššie uvedeného zákona č. 11/2004 Z. z. a príslušných smerníc k obrannej štandardizácii, a tak sa dá očakávať konečné vyriešenie tohto dlhého obdobia sa vlečúceho problému do konca roku 2011.

Tvorba vojenských doktrín v ozbrojených silách Slovenskej republiky sa v súčasnosti riadi týmito dokumentmi (všetky boli schválené a vydané z úrovne náčelníka GŠ OS SR):

- Nariadenie náčelníka Generálneho štábu OS SR na zabezpečenie vývoja, vypracovania, novelizácie spoločných vojenských doktrín a vojenských doktrín v ozbrojených silách Slovenskej republiky, č. OdADPaŠ-3-26/2008 z 29. januára 2008,
- Metodické pokyny vývoja, vypracovania a novelizácie spoločných vojenských doktrín

a vojenských doktrín v ozbrojených silách Slovenskej republiky, č. OdADPaŠ-3-26/2008 z 29. januára 2008,

– Metodika označovania vojenských doktrín v ozbrojených silách Slovenskej republiky z 25. júla 2008,

– Edičný plán vojenských doktrín na roky 2009 – 2010, č. OdADPaŠ-31-50/2008 z 9. decembra 2008,

– Doplnok č. 1 k Edičnému plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010, č. ŠbO-118-10/2009 zo 17. augusta 2009,

– Doplnok č. 2 k Edičnému plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010, č. ŠbO-129-2/2010 z 28. januára 2010.

– Doplnok č. 3 k Edičnému plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010, č. ŠbO-129-38/2010 z 27. júla 2010.

Prvé tri dokumenty boli spracované z úrovne takého objemu poznatkov a skúseností, ktorý zodpovedal dobe ich vzniku. V súčasnosti je nevyhnutná ich novelizácia. Proces novelizácie však úzko súvisí so spôsobom vyriešenia vyššie načrtnutého problému implementácie štandardizačných dokumentov a predpoklad jeho zvládnutia je v roku 2011.

VDÁVANIE VOJENSKÝCH DOKTRÍN V ROKU 2009 – 2010

Na 4. rokovaní Vojenskej rady NGŠ OS SR konanom 22. apríla 2009 bola schválená Doktrína ozbrojených síl Slovenskej republiky (C), ktorá je vrcholovou vojenskou doktrínou ozbrojených síl. Následne 12. mája 2009 konečnú verziu dokumentu (po zapracovaní pripomienok vznesených na spomínanej vojenskej rade a jeho redakčnej úprave) podpísal náčelník GŠ OS SR. Po jej vytlačení v 5. kartoreprodukčnej základni Nemšová bola distribuovaná do ozbrojených síl na základe pripraveného rozdeľovníka. Jej elektronická verzia sa nachádza na intranete odboru výcviku, cvičení a doktrín ŠbO GŠ OS SR j7.mil.sk v rubrike Doktríny a aj na oficiálnej webovej stránke Ministerstva obrany SR www.mosr.sk v sekcii Materiály a dokumenty.

Na základe Edičného plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010 vykonal odbor spravodajstva a elektronického boja (J-2) ŠbO revíziu SVD 20 (C) Doktrína pre spravodajskú podporu a elektronický boj v spoločných operáciách so záverom, že túto doktrínu nie je potrebné novelizovať. Doplnkom č. 1 k Edičnému plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010 bolo novelizovanie tejto doktríny zrušené.

Na základe edičného plánu malo v prvom polroku roku 2009 dôjsť k spracovaniu a vydaniu doktríny SVD 30-07 CIMIC, ktorej referenčný dokument je štandardizačný dokument AJP-9 CIMIC. V procese jeho prípravy požiadal náčelník bývalého štábu riadenia operácií (J-3) o pozastavenie procesu tvorby tejto doktríny z dôvodu, že neodráža zmeny, ku ktorým dochádza v tomto období v organizačnej štruktúre OS SR a žiadal zároveň počkať do času, kým nebudú premietnuté nové poznatky do revidovaného referenčného dokumentu AJP-9. Doplnkom č. 1 k Edičnému plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010 bolo spracovanie tejto doktríny pozastavené.

V oblasti vývoja logistických doktrín došlo k záverečným procesom revízie a novelizácie spojeneckých doktrín AJP-4 (B), AJP-4.5 (B), AJP-4.6 (B). Ďalším faktorom, ktorý ovplyvnil novelizáciu vojenských doktrín je reorganizácia GŠ OS SR a s ňou spojené vytvorenie priamo podriadených útvarov a zariadení (PPÚZ) – Centra vojenskej dopravy a Spoločného centra materiálového manažmentu. Tieto zložky sa stali základnými súčasťami v proce-

soch manažmentu materiálových tokov a vojenskej dopravy v rámci OS SR a z tohto dôvodu aj neoddeliteľnou súčasťou nasledujúcich novelizovaných doktrín:

- SVD 40 Logistická doktrína OS SR,
- SVD 40-01 Doktrína OS SR pre podporu zo strany hostiteľskej krajiny,
- SVD 40-02 Doktrína dopravnej logistiky OS SR.

Na základe týchto skutočností odbor logistiky ŠbPO GŠ OS SR navrhol zmenu v stanovených termínoch v Edičnom pláne vojenských doktrín na roky 2009 – 2010 týkajúcich sa SVD 40 Logistická doktrína OS SR. Doplnkom č. 2 k Edičnému plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010 bolo spracovanie tejto spoločnej vojenskej doktríny pozastavené.

Doplnkom č. 1 k Edičnému plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010 bol edičný plán na rok 2009 doplnený o začatie spracovania Vojenskej doktríny ozbrojených síl Slovenskej republiky pre EOD s jej termínom dopracovania a schválenia v roku 2010. Požiadavka bola predložená novovzniknutým odborom bojovej podpory operácií ŠbO z dôvodu zabezpečenia interoperability a zjednotenia postupov v oblasti EOD medzi Severoatlanticou alianciou a OS SR.

Spracovanie a aktualizácia vojenských doktrín v pozemných silách OS SR pokračovalo v súlade s edičným plánom takto:

- SVD PS OS SR Vojenská doktrína pozemných síl ozbrojených síl Slovenskej republiky (C). Konečný návrh bol spracovaný koncom roka 2009 a v januári 2010 bol predložený na schválenie náčelníkovi GŠ OS SR, ktorý tak urobil 18. januára 2010. Vojenská doktrína bola po vytlačení distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdeľovníka.

- VDG 30-01/Oper Taktika pozemných síl (B). Vojenská doktrína bola schválená veliteľom PS OS SR 9. decembra 2009 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdeľovníka.

- VDG-40-02 Logistická podpora operácií vedených pozemnými silami (B). Vojenská doktrína bola schválená veliteľom PS OS SR 17. apríla 2009 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdeľovníka.

- VDG-30-02/PVO PVO v pozemných operáciách (B). Vojenská doktrína bola veliteľom PS OS SR schválená 16. decembra 2008 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdeľovníka.

- VDG-30-03/ Ženijná podpora pozemných síl v operáciách (B). Vojenská doktrína bola veliteľom PS OS SR schválená 18. marca 2009 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdeľovníka.

- VDG-30-05/Oper Velenie a riadenie v pozemných silách (pri spoločných mnohonárodných operáciách). Vojenská doktrína bola veliteľom PS OS SR schválená 16. decembra 2008 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdeľovníka.

Spracovanie a aktualizácia vojenských doktrín vo vzdušných silách OS SR sa tiež uskutočňovalo podľa schváleného edičného plánu takto:

- Vojenská doktrína vzdušných síl ozbrojených síl Slovenskej republiky bola zaradená do edičného plánu s termínom spracovania a schválenia do konca roku 2009. V Doplnku č. 2 k Edičnému plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010 bol tento termín posunutý s výhľadom na koniec roka 2010 na základe požiadavky zapracovania referenčného dokumentu spojeneckej doktríny AJP-3.3 (A) Joint Air and Space Operations Doctrine, ktorá bola promulgovaná (vyhlásená) až v novembri 2009.

- VDA-30-01/Let Vojenská doktrína taktického letectva (B) bola veliteľom VzS OS SR schválená 20. januára 2009 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdeľovníka.

- VDA-30-02/Let Vojenská doktrína vrtuľníkového letectva (B) bola veliteľom VzS OS SR schválená 20. januára 2009 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdeľovníka.

– VDA-30-03/Let Vojenská doktrína dopravného letectva (B) bola veliteľom VzS OS SR schválená 20. januára 2009 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdelovníka.

– VDA-30-04/Let Vojenská doktrína podsystemu prieskumných prostriedkov protivzdušnej obrany (B) bola veliteľom VzS OS SR schválená 28. novembra 2008 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdelovníka.

– VDA-30-05/Let Vojenská doktrína podsystemu palebných prostriedkov protivzdušnej obrany (B) bola veliteľom VzS OS SR schválená 28. novembra 2008 a distribuovaná zväzkom a útvarom podľa rozdelovníka.

Sily výcviku a podpory OS SR spracovali koncom roka 2009 konečný návrh Vojenskej doktríny síl výcviku a podpory ozbrojených síl Slovenskej republiky (C), ktorý bol v januári 2010 predložený na schválenie náčelníkovi GŠ OS SR, čo sa udialo 18. januára 2010.

V hodnotenom období bol do pripomienkového konania predložený návrh stanoviska k prijatiu štandardizačného dokumentu STANAG 2228 (Edition 02) Allied Joint Medical Support Doctrine AJP-4.10(A). Na základe vyhodnotenia pripomienkového konania predkladateľ uvedený návrh prehodnotil a rozhodol, že tento štandardizačný dokument bude implementovaný vo forme vojenského predpisu. Doplnkom č.1 k Edičnému plánu vojenských doktrín na roky 2009 – 2010 bolo spracovanie tohto štandardizačného dokumentu vo forme vojenskej doktríny zrušené.

Pôvodné znenie edičného plánu na obdobie roku 2010 priamo nepočítalo s vydaním novej, resp. inovovanej verzie niektorej vojenskej doktríny na tejto úrovni.

V položke 21 na strane 4 edičného plánu je v poznámke uvedené, že proces spracovania SVD-10 (C) Doktrína personálneho manažmentu OS SR v roku 2010 závisí od výsledku revízie súčasnej verzie (B). Táto ukázala, že sú v nesúlade len niektoré organizačné prvky (názvy, štruktúry), ktoré boli zmenené, resp. zrušené a kvôli tomuto nie je v súčasnosti nevyhnutné vypracovávať novú verziu (C). Jej vypracovanie bude zahrnuté do pripravovaného edičného plánu na roky 2011 – 2013.

Doplnok č. 1 k edičnému plánu v časti D, prvá položka, doplnil edičný plán o spracovanie vojenskej doktríny OS SR pre EOD s termínom predloženia na schválenie február 2010. Vzhľadom na skutočnosť, že vypracovanie uvedenej vojenskej doktríny záviselo od schválenia zákona o výbušnínach, pyrotechnických výrobkoch a munícií, ktorého návrh bol spracovávaný v gescii Ministerstva hospodárstva SR, bol Doplnkom č. 2 vydaným pod číslom ŠbO-129-2/2010 z 28. januára 2010 upravený termín spracovania s predložením predmetnej doktríny na jej schválenie v decembri 2010.

V Doplnku č. 2 k edičnému plánu bol v časti C, prvá položka, doplnený edičný plán o spracovanie vojenskej doktríny Doktrína síl pre špeciálne operácie 5. pluku špeciálneho určenia – SOF.

Doplnkom č. 3 k edičnému plánu bolo v časti B pozastavené spracovanie SVD 40-01 Doktrína OS SR pre podporu zo strany hostiteľskej krajiny, SVD 40-02 Doktrína dopravnej logistiky, v oboch prípadoch z dôvodu vrátenia referenčných aliančných spojeneckých publikácií na dopracovanie a aj VDS-40-01 Spoločná logistická podporná skupina, z dôvodu nadväznosti na ešte nespracovanú SVD 40.

Ku koncu roku 2010 bol stav v spracovávaní a vydávaní vojenských doktrín v uvedenom roku nasledujúci: bolo naplánovaných vydať 14 vojenských doktrín, vydané boli 3 vojenské doktríny, 1 vojenská doktrína bola vo fáze revízie, 3 vojenské doktríny mali status pozastavenia spracovania, 4 vojenské doktríny mali posunutý termín spracovania na rok 2011, a zvyšné 3 boli ešte v štádiu spracovania.

V súčasnosti sa hlavné úsilie odborného pracoviska pozemných síl OS SR v oblasti tvor-

by vojenských doktrín sústreďuje na spracovanie vojenskej doktríny Vedenie operácií proti povstalcovi (COIN) s predpokladom jej schválenia v prvom štvrtroku 2011.

IMPLEMENTÁCIA VOJENSKÝCH DOKTRÍN V PODMIENKACH OS SR

Pri hodnotení situácie v oblasti implementácie vojenských doktrín v podmienkach OS SR môžeme skonštatovať niekoľko skutočností, pod ktoré sa viac-menej podpísal aj historický vývoj, a to nielen v ozbrojených silách. Ľudia v nich pôsobiaci sú zvyknutí na riadenie činnosti formou imperatívov a stanovovania konkrétnych noriem, smerov a postupov. Tento prístup je charakteristický pre riadenie činnosti formou vojenských predpisov, služobných pomôcok a ďalších riadiacich dokumentov – atribút jednoznačnosti. Nie sú zvyknutí na systém zadefinovania východiskovej pozície, naznačenia smeru (resp. smerov) a následne na systém samostatného rozhodovania a vyhodnocovania, prijatia rozhodnutia a aj zodpovednosti za vlastné rozhodnutie. Teda na prístup forsírovaný pri zavádzaní vojenských doktrín a ich využívaní – atribút variantnosti. Svoju úlohu v doterajšom „predpisovom“ prístupe hrá aj skutočnosť, že pod samotným pojmom „doktrína“ sa vníma skôr určitý „politický dokument“ (ako to vyplýva z rôznych výkladových slovníkov), ktorý by mal stanovovať vízie a smery činnosti a pôsobenia na najvyšších úrovniach – strategických, a nemal by sa používať na nižších úrovniach – operačných či taktických.

Napriek uvedenému rozpornému prístupu je však už možné vidieť – takéto poznatky znamenávajú najmä pri konzultáciách o skúsenostiach z pozemných a vzdušných síl – čoraz väčšiu akceptáciu a využívanie vojenskej doktríny ako hlavného východiskového dokumentu pre výkon činností na jednotlivých stupňoch riadenia a velenia. Tento fakt sa dá podčiarknuť tým, že najmä v oblasti bojovej prípravy, výcviku a prípravy na vedenie operácií je vojenská doktrína vhodným manuálom na riešenie rôznorodých, variantných činností – zdôrazňujeme tu práve atribút variantnosti. Naproti tomu vojenský prepis v sebe nesie atribút jednoznačnosti a jeho väčší význam tak môže smerovať napr. do oblasti zvýšenia bezpečnosti prevádzky a činnosti, resp. postupov práce s technikou.

Na druhej strane, určité rezervy sa ukazujú v komunikácii a spolupráci odborných pracovníkov zodpovedných za tvorbu vojenských doktrín a za výkon a riadenie výcviku. Odráža sa to v slabšej spätnej väzbe orientovanej pri odovzdávaní poznatkov a skúseností priamo z terénu a výcvikového priestoru smerom k „doktrinálnym pracoviskám“.

Nedá však nespomenúť ešte dva významné determinanty, ktoré v presadzovaní „doktrinálneho prístupu“ môžu hrať významnú úlohu.

Tým prvým je legislatívne prostredie – existencia takej legislatívy a najmä jej aplikácia – ktoré zbaví používateľa vojenskej doktríny strachu z uvažovania, ako budú jeho rozhodnutia, konanie a zodpovednosť posudzované v prípade vzniku neštandardných, krízových alebo kritických situácií a ich riešení, a či mu toto legislatívne prostredie poskytne dostatočnú právnu ochranu. Ak tomu tak nebude, niet sa čomu čudovať, že presadzovanie sa „prístupu cez vojenský predpis“, kde je všetko nalinkované a jednoznačne definované, bude ešte dlho prevažujúce.

Druhý determinant vychádza z celospoločenského prístupu k formovaniu osobnosti v oblasti výchovy a vzdelávania. Len veľmi pomaly dochádza k zmenám zo systému „memorovania, bez požiadavky väčšej zodpovednosti“ k systému „samostatnosti s primeraným stupňom zodpovednosti“. Človek, ktorý je takto vedený a formovaný dlhé roky (vo vzdelávacích inštitúciách, v rodine), sa mení a reformuje ťažšie, a doba takéhoto prerodu je určite primerane dlhšia.

Nakoniec ešte uvedieme citáciu zo spojeneckej publikácie AJP-3.2 Allied Joint Doctrine for Land Operations, ktorá bola promulgovaná 28. októbra 2009 a je referenčným dokumentom pre Vojenskú doktrínu pozemných síl ozbrojených síl Slovenskej republiky (C): „Z nepredvídateľnosti a zložitosti pozemného boja možno odvodiť niektoré všeobecne platné a praxou overené usmernenia, kde hlavným je: zotrvať na zásadách, nie na predpisoch. Pre pozemný boj by nemali byť vydávané predpisy, okrem najzákladnejšieho výcviku. Preto je doktrína pre pozemný boj poňatá ako usmernenie a v nej uvádzané zásady sú zamerané na dosiahnutie pochopenia a nie ako nariadenie alebo nemenné pravidlá“.

K zabezpečeniu implementácie Doktríny ozbrojených síl Slovenskej republiky (C) do podmienok a života v OS SR bol na základe požiadavky náčelníka GŠ OS SR spracovaný a rozoslaný Úlohový list NGŠ OS SR Implementácia Doktríny OS SR (C) do činnosti ozbrojených síl Slovenskej republiky č. ŠbO-118-7/2009. Ním boli stanovené konkrétne úlohy pre jednotlivé zložky GŠ OS SR a ozbrojených síl na zoznámenie sa, štúdium a používanie tohto dokumentu v OS SR. Ako vyplynulo z požiadavky náčelníka GŠ OS SR, úvodné zoznamovacie zamestnania mali viesť najvyššie postavení náčelníci a velitelia na jednotlivých stupňoch riadenia a velenia. Dôvodom bola skutočnosť, že práve oni majú byť hybnou silou pri zavádzaní doktríny do života OS SR a bez osobného zoznámenia sa s ňou tento atribút nebude naplnený. K overeniu stupňa znalostí Doktríny ozbrojených síl SR (C) bol pripravený prierezový test so súborom 25 otázok. Tento bol sprístupnený bez obmedzenia na už uvádzanom intranete odboru výcviku, cvičení a doktrín ŠbO GŠ OS SR j7.mil.sk v rubrike Doktríny. Na základe hlásení z jednotlivých úrovní GŠ OS SR a veliteľstiev jednotlivých síl bolo možné konštatovať, že prvá – zoznamovacia – fáza s týmto vrcholovým doktrínovým dokumentom prebehla uspokojivo. V ďalšom období sa pozornosť sústreďovala na úlohy trvalo platné – premietnuť jej ustanovenia do praktického života ozbrojených síl.

Od začiatku roka 2009 je na intranete odboru výcviku, cvičení a doktrín (J-7) ŠbO GŠ OS SR publikovaný prehľad vojenských doktrín v ozbrojených silách Slovenskej republiky, ako aj komplex ďalších informácií súvisiacich s doktrínovou tvorbou (uvádzaný intranet odbor). Do tohto prehľadu, ktorý je rozčlenený do 4 hierarchických úrovní, sú zaradené platné vojenské doktríny v plnej textovej verzii (elektronický formát pdf) bez akéhokoľvek obmedzenia ich stiahnutia a používania. Pre zachovanie kontinuity ich vývoja a možnosti jeho prípadného analyzovania a hodnotenia sú do prehľadu začlenené aj jednotlivé vývojové stupne vojenských doktrín (označované písmenami B, C,...). Tento prehľad je pravidelne aktualizovaný na adrese j7.mil.sk/doktriny/prehľad-vojenskych-doktrin-v-ozbrojenych-silach-sr. V súčasnosti je správcom uvedeného intranetu oddelenie analýz a doktrín odboru výcviku, cvičení a doktrín (J-7) štábu pre operácie GŠ OS SR.

Doktrína ozbrojených síl SR sa premieta aj do v súčasnosti platnej Výcvikovej smernice 2010 – 2011 najmä:

- v hodnotení bezpečnostného prostredia SR a z neho vyplývajúcich hrozieb a rizík,
- v zameraní výcviku, prioritách, cieľoch a požiadavkách naň pri príprave veliteľov a štábov, jednotiek vysielaných do operácií medzinárodného krízového manažmentu,
- vo výcviku jednotiek plniacich úlohy vyplývajúce z prijatých Cielov síl 2008 a jednotiek zaradených do jednotlivých rotácií NRF/NATO a BG/EU vrátane jednotiek určených na zabezpečenie ochrany vzdušného priestoru SR a NATO v rámci integrovaného systému PVO NATO – NATINADS, pozemných síl, vzdušných síl, vo výcviku útvarov, zariadení a jednotiek síl výcviku a podpory, vojenského zdravotníctva, 5. pluku špeciálneho určenia, Vojenského SIGINT Centra, EOD a vo výcviku logistických jednotiek OS SR.

Výcvik príslušníkov GŠ OS SR je naďalej vykonávaný štábmami, formou veliteľských priprav

s obsahovým zameraním, ktoré je v plnej kompetencii ich náčelníkov. Ide o systematické rozvíjanie odborných znalostí, informovanie o aktuálnych odborných témach, zvyšovanie všeobecnej informovanosti o vybraných aktuálnych spoločenských témach u všetkých profesionálnych vojakov GŠ OS SR formou prednášky, ukážky s vysvetlením, samostatného štúdia, audiovizuálnej projekcie, špeciálnych softvérov a pod.

Veliteľskú prípravu organizujú náčelníci štábov podľa vlastného programu s dôrazom na odporúčané v danom roku odborné témy vo výcvikovom bloku, rozvrhnutom spravidla do jedného alebo dvoch výcvikových dní v súčinnosti s veliteľmi síl a PPÚZ GŠ OS SR väčšinou v posádkových zariadeniach.

Pri veliteľskej príprave sa využívajú odborné vedomosti najskúsenejších vojakov, ktorí boli nasadení v štruktúrach NATO a EÚ, veteránov z operácií medzinárodného krízového manažmentu a absolventov špeciálnych kurzov organizovaných v SR alebo v zahraničí, z vlastných štruktúr štábu a lebo formou externých lektorov. Je tu priestor na zaradenie doktrinálnej problematiky, na čo majú právomoc náčelníci štábov a samostatných odborov, veliteľia či riaditelia PPÚZ.

S problematikou vojenských doktrín OS SR sa v študijných programoch vysokoškolskej prípravy a programoch kariérnych kurzov v AOS M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši stretávajú ich študenti takto:

– vo vysokoškolskej príprave absolventov AOS je vyučovanie týkajúce sa doktrinálnej oblasti zaradené do osobitného predmetu *Doktrinálny systém OS SR a NATO* a to v rozsahu 30 vyučovacích hodín v 2. semestri bakalárskeho štúdia.

Cieľom predmetu je zoznámiť študentov s poslaním OS SR, ich organizačnou štruktúrou a úlohou zložiek OS SR, zorientovať ich v štruktúre doktrinálneho systému OS SR, priblížiť im jeho filozofiu, zásady, postupy a procedúry, poskytnúť im možnosť zorientovať sa v problematike obrannej štandardizácie, zásadách tvorby vojenských doktrín, hierarchii spoločných doktrín NATO a spôsobe ich uplatňovania pri vedení spoločných operácií.

Popri tom sa s oblasťou vojenských doktrín študenti okrajovo stretnú aj v predmetoch *Bezpečnosť a obrana, Systémy velenia a riadenia a Medzinárodné politické vzťahy*.

– problematika vojenských doktrín je zaradená aj do programov všetkých kariérnych kurzov.

Využitie vojenských doktrín v systéme vojenského výcviku a vzdelávania sa prejavilo predovšetkým v tom, že Doktrína OS SR sa stala hlavným referenčným dokumentom pri spracovaní *Vojenskej doktríny síl výcviku a podpory ozbrojených síl Slovenskej republiky (C)* (vojenská doktrína SVaP). A to predovšetkým tie jej časti, ktoré sa priamo alebo nepriamo premietajú do sfér činnosti síl výcviku a podpory, tzn. do bojového zabezpečenia, výcviku a komunikačných a informačných systémov, ale tiež aj do plánovania použitia síl. V rámci schvalovacieho procesu vojenskej doktríny SVaP vydal veliteľ síl výcviku a podpory OS SR pokyny členom vlastnej vojenskej rady pre jej priame premietnutie do praxe. To sa konkrétne prejavujú pri organizácii a vykonávaní štábnych nácvikov a cvičení alebo veliteľských zhromaždení.

Doktrína OS SR sa používa tiež aj ako jeden z hlavných študijných materiálov pri niektorých vyšších výcvikových kurzoch vykonávaných práporom výcviku (napríklad kurz špecialistov riadenia a velenia jednotiek letectva, ale aj ďalších kurzov), v ktorých sa ich účastníci školia a oboznamujú s problematikou budovania a činnosti OS SR. Schválené programy výcviku majú svoju predpísanú štruktúru a do tých, ktoré sa v súčasnosti novelizujú, je snaha zaradiť viac výučbových hodín zameraných na štúdium príslušných vojenských doktrín.